

Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu

Nga la 10 Nyendavhusiku 1948, Buthanonyangaredzi la Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka (UN) lo tangedza Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu. Nga murahu ha vhukando uhu he ha tou vha divhazwakale, Buthanonyangaredzi lo ita khuwelelo kha mashango othe ane a vha mirado uri a andadze Mulevhogute uyu na "u vhona uri u phadaladzwe, u taniwe, u vhalwe na u talutshedzwa zwikoloni na kha zwinwe zwiimiswa zwa pfunzo." Thalutshezo ya tshiVenda yo dzudzanywa nga mirado ya tshitafu na matshudeni vha Yunivesithi ya Kapa u itela u pembelela vhumambo ha tshihumbudzo ha 60th ha Mulevhogute uyu une wa tou vha divha zwa kale khathihi na u pembelela vhumambo ha tshihumbudzo ha 150th ha Fakhalithi ya zwa milayo ya Yunivesithi ya Kapa. Thalutshedzo yo vhalwa lwa u tou thoma Thohoyandou kha vhumambo he ha farelwa Yunivesithi ya Venda nga la 01 Nyendavhusiku 2008.

MVULATSWINGA

Vhunga u divhea ha u dzhiela ntha lwa mvele ya tshirunzi tsha muthu na ndingano na pfanelo dza vhathu vhothe zwi murango wa mbofholowo, vhumukanyi na mulalo lifhasini,

Vhunga u dzhielwa fhasi na u tsikeledzwa ha pfanelo dza vhathu ho bveledza zwiito zwa vhuveveru vhu fhandulaho luvalo lwa muthu, na u da ha shango line khalo vhathu vha do diphina nga mbofholowo ya u amba na u tenda kha zwine vha funa, na u vhofholowa kha nyofho na zwinyagwa lo divhadzwaho sa dzangalelo lihulwane la vhathu zwavho,

Vhunga zwi zwa ndeme, arali muthu a sa faneli u kombetshedzwa nga u shaya inwe ndila, u vutshela vhumambudzi na vhumtsikeledzi, uri pfanelo dza vhuthu dzi tsireledzwe nga tshumiso ya mulayo,

Vhunga zwi zwa vhumhogwa u humuwedza mvelaphanda ya vhumkonani havhudi vhumkati ha dzitshaka,

Vhunga vhathu vha Mbumbano ya Dzitshaka vho khwathisedza kha Tshata lutendo lwavho kha pfanelo dza vhuthu dza ndeme, kha tshirunzi na ndeme ya vhumvha ha muthu na kha ndingano ya pfanelo dza vhumna na vhumfumakadzi na uri vho humimisela u humuwedza mvelaphanda ya u tshilisana na tshiimo tsha khwine tsha vhumtshilo kha mbofholowo khulwane,

Vhunga Mashango ane a vha Mirado o divhofha u swikelela u bveledza humuwedzo ya humonifho na u tevhedzwa ha pfanelo dza vhathu na mbofholowo dza vhumhogwa a tshi shumisana na Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka,

Vhunga u pfesewa ha pfanelo idzi na mbofholowo zwi zwa ndeme khulwane kha uri mbofho iyi i bveledzwe nga vhumdalo,

Zwino-ha, Zworalo, Buthanonyangaredzi li khou rwela tari Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu uyu sa tshone tshikalo tshine tsha nga shumiswa nga nnyi na nnyi tshine tsha tea u swikelelwa nga vhathu vhothe na tshaka dzothe, kha u vhona uri muthu munwe na munwe na murado munwe na munwe wa tshitshavha, e na Mulevho uyu ngelekanyoni yawe, u do lusa nga u tou funza na u shumisa pfunzo u bveledza phanda humonifho ya pfanelo idzi na

mbofholowo a tshi shumisa maga o bvelaho phanda, kha vhuimo ha lushaka na ha tshaka-tshaka, u vhona uri izwi zwi dzhielwa ntha na u tevhedzwa vhukati ha vhathu vha Mashango ane a vha Mirado na vhathu vhane vha vha kha vhupo vhu re fhasi ha ndaulo ya mashango ayo.

Tshitenwa 1

Vhathu vhothe vha bebwa vhe na mbofholowo nahone vha tshi lingana siani la tshirunzi na pfanelo. Vhathu vhothe vho newa mihumbulo na mvalo ngauralo vha tea u konou farana sa vhathu vhathihi.

Tshitenwa 2

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo na mbofholowo dzo bulwaho kha Mulevho uyu, hu si na u khethululwa hufhio kana hufhio, ho disendekaho kha murafho, muvhala, mbeu, luambo, vhurereli, polotiki kana mihumbulo muñwe-vho, vhubvo ha tshitshavha kana u tshilisana, ndaka, mabebo kana tshiimo tshiñwe-vho.

Nga ntha ha izwi, a hu na khethululo ine ya do itelwa muthu hu tshi tevhelwa tshiimo tsha zwa polotiki, mulayo kana tshiimo tsha shango kha dzitshakatshaka kana vhupo vhune muthu a bva khaho, hu nga vha hu re na vhudilangi, hu ha thirasithi, hu sa divhusi kana huhu re kha vhuimo ho pimiwaho nga vhudivhusi.

Tshitenwa 3

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya vhutshilo, mbofholowo na tsireledzo ya muthu.

Tshitenwa 4

A hu na muthu ane a do dzheniswa kha zwa vhupuli kana vhushumeli; zwa vhupuli na mbambadzo ya dziphuli zwi do iledzwa nga ndila dzothe.

Tshitenwa 5

A hu na muthu ane a do tambudzwa kana u farwa nga ndila ya tshituhu, i songo teaho muthu kana u farwa kana u tarafiwa nga ndila i tsitsaho tshirunzi.

Tshitenwa 6

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo dza u dzhiwa sa muthu fhethu huñwe na huñwe phanda ha mulayo.

Tshitenwa 7

Vhathu vhothe vha a lingana phanda ha mulayo nahone vho tewa nga tsireledzo ya mulayo i edanaho, hu si na khethululo. Vhathu vhothe vha na pfanelo ya tsireledzo i edanaho kha khethululwo i pfukaho Mulevho uyu na kha thuthuwedzo inwe na inwe malugana na khethululo yo raloho.

Tshitenwa 8

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya ndamulelo ya khoro dza lushaka dzi re na vhukoni kha vhukando vhu pfukaho pfanelo dze a newa nga ndayotewa

kana mulayo.

Tshitenwa 9

A hu na muthu ane a do farwa, u valelwa kana u shakuliswa hu si na tshiitisi.

Tshitenwa 10

Muthu muñwe na muñwe o fanelwa, nga u edana ho fhelelaho, u thetsheswa lwo teaho nga dzulo la nnyi na nnyi na hone lo diimisaho nga lothe li sa dzhiho sia, musu hu tshi khou tiwa pfanelo dzawe na mbofho dzawe na mulandu muñwe na muñwe wa vhugevhenga une a hweswa.

Tshitenwa 11

Muthu muñwe na muñwe o hweswaho mulandu wa vhugevhenga u na pfanelo ya u dzhiwa a si na mulandu u swika zwenezwo o no wanwa mulandu zwi tshi ya nga mulayo tsengoni ya tshitshavha, he a wana thodea dzothe dza u dipilela malugana na mulandu wonoyo.

A hu na muthu ane a do wanwa mulandu nga nthani ha nyito kana u sa ita nyito, zwe zwa vha zwi si mulandu nga fhasi ha mulayo wa lushaka kana wa dzitshakhatshaka nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho. Ha ngo tewa na u latiswa lwo kalulaho u fhirisa ndatso ye ya vha yo tiwa nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho.

Tshitenwa 12

A hu na muthu ane a do dzhenelelwa kha zwa ene mune, muta wawe, haya kana vhudavhidzani, kana u tselwa ha thompho na tshirunzi tshawe, zwo sokou itwa kana hu si na tshiitisi tshi no pfesesea. Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya tsireledzo ya mulayo malugana na u dzhenelelwa honoho kana u tselwa.

Tshitenwa 13

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya mbofholowo ya u tshimbila na vhudzulapo nga ngomu mikanoni ya shango linwe na linwe.

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u bva shangoni linwe na linwe, ho katelwa na lawe, na u humela kha shango lawe.

Tshitenwa 14

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u toda na u diphina nga pfanelo dza vhafhalali kha manwe mashango malugana na u tsireledzwa kha u tovholwa.

Pfanelo iyi i nga si shumiswe hune u hweswa mulandu ha vha hu si ha vhugevhenga ha politiki, kana zwiito zwi fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka.

Tshitenwa 15

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u vha na lushaka lune a wela khalwo.

A hu na muthu ane a do thivhelwa u vha wa lushaka lune a wela khalwo kana a hanelwa pfanelo ya u shandukisa lushaka lune a wela khalwo.

Tshitenwa 16

Vhanna na vhafumakadzi vha minwaha yo vhinaho vha na pfanelo ya u dzhena kha zwa mbingano na u vha na muta hu si na u thivhelwa nga zwa murafho, lushaka kana vhurereli. Vhothe vha na pfanelo dzi linganaho siani la mbingano, vha kha mbingano na musu i tshi fhela.

Mbingano i do dzhenelwa fhedzi nga vhathu vhane vha khou malana vho vhofholowa nahone hu na thendelano yo fhelelaho.

Muta ndi tshipida tsha tsiko nahone tsha ndeme kha tshitshavha ngaauralo wo tea u tsireledzwa nga tshitshavha na Muvhuso.

Tshitenwa 17

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u vha na ndaka o diimisa nga ethe kana o tangana na vhaewe.

A hu na muthu ane a do dzhielwa ndaka hu si na tshiitisi tshi no pfesesea.

Tshitenwa 18

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya mbofholowo ya muhumbulo, luvalo na vhurereli; pfanelo heyi i katela mbofholowo ya u shandula vhurereli hawe kana zwine a tenda khazwo, na mbofholowo a ethe kana e na vhaewe na musu e khagala kana fhethu ho dzumbamaho, u sumbedzisa vhurereli hawe kana zwine a tenda nga u funza, nyito, u rerela na u tevhedza.

Tshitenwa 19

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u vha na mihumbulo yawe na u amba; pfanelo heyi i katela mbofholowo ya u vha na mihumbulo hu si na u dzhenelelwa, na u kona u toda kana u wana mafhungo na u phadaladza mafhungo na mihumbulo hu tshi shumiswa nyandadzamafhungo hu sa sedzwi mikano.

Tshitenwa 20

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya mbofholowo ya u kuvhangana nga mulalo na nyandano.

A hu na ane a do kombetshedzwa u vha murafo wa nyandano.

Tshitenwa 21

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha muvhuso wa shango lawe, nga ene muwe kana nga vhaimeleli vhe a dikhethela o vhofholowa.

Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u kona u wana tshumelo ya vhathu i no lingana kha shango lawe.

Lufuno lwa vhathu lu do vha lwone murango wa maandalanga a muvhuso,

hezwi zwi do bveledzwa nga khetho dza vhukuma dzine dza do vha hone nga zwifhinga zwo tiwaho, nahone khetho idzi dzi do vha dza vhathu vhothe nga u lingana nahone u khetha hu do vha ha tshidzumbwe kana ha shumiswa manwe maga a u khetha nga mbofholowo.

Tshitenwa 22

Muthu munwe na munwe, sa murado wa tshitshavha, u na pfanelo ya u wana tshumelo ya tsireledzo ya zwa u tshilisana, nahone u na pfanelo ya u konou swikelela pfanelo dza ikonomi, u tshilisana na mvelele zwine zwa todea kha tshirunzi tshawe na u bveledza vhuvha hawe a tshi tikedzwa nga nungo dza lushaka na tshumisano ya dzitshakatshaka zwi tshi ya nga nzudzanyo na zwiko zwa Muvhuso munwe na munwe.

Tshitenwa 23

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya u shuma, mbofholowo ya u khetha mushumo, nyimele ya mushumo yo teaho nahone i tangedzeaho khathihi na u tsireledzwa kha vhushayamushumo.

Muthu munwe na munwe u na pfanelo, hu si na khethululo, ya u wana malamba ane a lingana na a vhanwe kha mushumo une wa fana.

Muthu munwe na munwe ane a shuma u na pfanelo ya u wana malamba o teaho nahone ane a tangedzea u itela uri ene na muta wawe vha konou tshila vhutshilo vhu re na tshirunzi, na u dovha u dadziswa, arali zwo tea, nga dziwe tsireledzo dza zwa u tshilisana.

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya u vhumba kana u vha murado wa madzangano a vhashumi hu u itela tsireledzo ya madzangalelo awe.

Tshitenwa 24

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya u awela na u digeda, hu tshi katelwa awara dzo pimiwaho dza u shuma na dziholodeni dzo tiwaho dzi re na muholo.

Tshitenwa 25

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya vhuimo ha vhutshilo ho teaho mutakalo na u tshila zwavhudi hawe na muta wawe, hu tshi katelwa na zwiliwa, zwiambaro, vhudzulo na mbavhalelo ya dzilafho na tshumelo dza u tshilisana, khathihi na pfanelo ya tsireledzo musa hu na vhushayamushumo, vhulwadze, vuholefhalo, vhutshilikadzi, vhuvaluwa kana inwe nyimele ya vhutshilo ine muthu a sa kone u i langa.

Vhomme na vhana vha tea u wana ndondolo na thuso zwa tshipentshela. Vhana vhothe, hu sa sedzwi uri vho bebwa mbinganoni kana nda ha mbingano, vha do wana tsireledzo ya zwa u tshilisana i no fana na ya vhanwe.

Tshitenwa 26

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya pfunzo. Pfunzo i do nekudzwa hu si na mbadelo kha mirole ya fhasi kana ya u ranga ine ya vha ya vuhogwa. Pfunzo ya mirole ya fhasi i do vha khombe-khombe. Pfunzo ya zwa

thekheninikhi na zwa phurofesheni i do itwa uri i wanale na pfunzo dza ntha dzi do swikelelea nga ndila i linganaho ho sedzwa vhukoni.

Pfunzo i do vha i livhiswaho kha u bveledzisa vhuvha ha muthu wotthe na u khwaṭhisedza thonifho ya pfanelo dza vhuthu na mbofholowo dza ndeme. I do tutuwedza u pfesesa, u kondelelana na vhukonani vhukati ha dzitshaka, mirafho kana zwigwada zwa vhurereli, nahone i do bvisela phanda mishumo ya Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka ya u itela uri hu vhe na mulalo.

Vhabebi vha na pfanelothangwa ya u nanga pfunzo ine ya do nekedzwa vhana vhavho.

Tshitenwa 27

Muthu muṅwe na muṅwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha kutshilele kwa mvelele ya tshitshavha o vhofholowa, u diphina nga vhutsila na u vha na mukovhe kha zwa mveledziso ya saintsii na mbuelo yazwo.

Muthu muṅwe na muṅwe u na pfanelo ya tsireledzo kha mikhwa na dzangalelo la ndaka zwi bvaho kha zwibveledzwa zwa saintsii, manwalo kana vhutsila zwine a vha muṅwali wazwo.

Tshitenwa 28

Muthu muṅwe na muṅwe u na pfanelo ya nzudzanyo ya u tshilisana na ya zwa mashango a dzitshakatshaka zwine pfanelo na mbofholowo zwo sumbedzwaho kha uyu mulevho zwi nga bveledzwa nga vhudalo.

Tshitenwa 29

Muthu muṅwe na muṅwe u na mishumo kha tshitshavha ine ya ita uri vhuvha hawe vhu kone u bvelela nga vhudalo nahone nga mbofholowo.

Musi muthu muṅwe na muṅwe a tshi khou shumisa pfanelo na mbofholowo dzawe, u tea u ita izwi a tshi dzhiela ntha ndango ya mulayo wo itelwaho fhedzi u tsireledza pfanelo na mbofholowo dza vhaṅwe vhathu na u vhona uri hu vhe na u dzhielwa ntha ha mikhwa ya kutshilele, vhudziki na kutshilele kwavhudi kwo teaho tshitshavha tsha demokirasi.

Pfanelo na mbofholowo idzi adzi tei u shumiswa nga ndila yo fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano la Mbumbano ya Dzitshaka.

Tshitenwa 30

A hu na na tshithihi tshi re kha Mulevho uyu tshine tsha nga dzhiwa tshi tshi amba pfanelo inwe na inwe ine i nga shumiswa kha zwiṅwe na zwiṅwe kana u ita inwe nyito yo livhiswaho kha u thutha inwe na inwe ya pfanelo na mbofholowo zwo bulwaho afha malugana na Muvhuso, tshigwada kana muthu.